

duurzaamplus.nl
zelfstandig, onafhankelijk en ter zake

Havenbedrijf Amsterdam ziet natuurlijke rol in circulaire economie

Door Désirée Crommelin, 17/12/2015

“HAVENBEDRIJF AMSTERDAM ZIET VOOR ZICHZELF EEN NATUURLIJKE ROL IN DE NIEUWE CIRCULAIRE ECONOMIE WEGGELEGD vanuit economische motieven. Met onze infrastructuur, een sterk ontwikkelde maakindustrie en de milieuruimte heeft de haven een interessante magneetfunctie. Zelf zijn we geen exploitant of producent; dat zijn onze klanten” stelt Micha Hes, manager Business Development van het Havenbedrijf. Hij stipt daarmee impliciet de kracht en de beperkingen aan van de rol van het Havenbedrijf. Want hoe stimuleer je de ander, je klanten biobased, duurzaam en circulair te produceren en zo meerwaarde voor henzelf en de haven te creëren? “Door matchmaking, participatie en bijvoorbeeld PRODOCK voor start ups.” luidt het antwoord.

Havenbedrijf Amsterdam

Het Havenbedrijf Amsterdam N.V. heeft een driedelige rol: “Marktmeester, *matchmaker en co-creator*”, somt de manager business development op. In zijn publieke rol als marktmeester – in het geval van de haven – de Rijkshavenmeester, is het Havenbedrijf verantwoordelijk voor het nautische verkeer: het vlot, veilig en milieuverantwoord komen-en-gaan van schepen en goederen en ook voor de daarvoor noodzakelijke lokale infrastructuur. Kades, rails, achterlandverbindingen, pijpleidingen – inclusief stoomleidingen en kolentransportband zorgen voor een optimale uitbating van de haven en haar maakindustrie: bedrijven die er aanmeren, produceren, raffineren, of assembleren. “Het havenmeesterschap, de publieke taak die ons is opgedragen door de minister in Den Haag, beslaat ruim twaalf mijl tot en met de Oranjesluis, de zeesluis bij IJmuiden. Hoewel deze taak een overheidsmonopolie is, wil dat niet zeggen dat er geen concurrentie is.” benadrukt Hes. Niet alleen Rotterdam, ook de Eemshaven, Moerdijk en Vlissingen-Terneuzen zijn geduchte concurrenten in Nederland voor Amsterdamse haven. Samen maken ze deel uit van de halve maan van Noordwest-Europese havens – uitstrekkend van Hamburg tot en met Le Havre – met een achterland van Londen tot Italië. In dit achterland wonen ruim 250 miljoen mensen met een sterke koopkracht. “De Nederlandse havens nemen bijna 50 procent van deze goederenstromen voor hun rekening.”

Circulaire haven oude economie

Amsterdam is net als andere Nederlandse havens van oorsprong een stapelplaats van lineaire stromen grondstoffen zoals wol, kolen, en specerijen voor gebruik in de stad en haar omgeving. “Wat schaars in Europa is zijn kades aan diepwater. Dat voordeel baten we zo efficiënt mogelijk uit met korte ligtijden door efficiënte overslag. De Amsterdamse haven heeft zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot een in- en uitvoerhaven met een sterk ontwikkelde maakindustrie. “Zestig procent van de nu ingevoerde goederen worden hier bewerkt of verwerkt in productie, afbouw en assemblage om vervolgens weer uitgevoerd te worden.” Hes spreekt hier al van een circulaire haven, maar wel nog in de oude economie.

Hoe herken je in de haven duurzaam en circulair ondernemen?

Transitie

De manager business development bij de commerciële tak van het Havenbedrijf, benadrukt keer op keer, dat we aan het begin staan van een transitie van de oude naar een nieuwe, circulaire economie. “We kunnen hier echter niet van de ene dag op de andere dag stoppen met bijvoorbeeld de kolenaanvoer of fosfaatimport. Beide grondstoffenstromen zijn nog van groot belang vanwege energieproductie door kolencentrales of voor kunstmestproductie voor in de landbouw.” In dit verband spreekt hij van *economische rationale* als antwoord op de vraag Waarom een circulaire haven nieuwe stijl? “Het is voor ons als dienstverlener een must in te spelen op deze huidige economische trend. Vanuit economische motieven, want onze klanten vragen steeds vaker om redenen als schaarste van grondstoffen en daarmee het toenemende hergebruik van reststoffen, in hun maakindustrie binnen onze haven.” Al matchmaker faciliteert de haven bedrijven door hen onderling te koppelen voor bijvoorbeeld het hergebruik van grondstoffen in de keten of om efficiënt energiegebruik te realiseren. Zo kan overtollige energie, vrijkomend bij productie bij de ene aan de ‘buurman’ die energie nodig heeft, worden geleverd. “Efficiënt energiegebruik nog niet uitstootvrij, want energie uit biomassa of uit hernieuwbare bronnen in de haven is nog niet toereikend. Dat geldt eveneens voor het herwinnen van fosfaat uit het riool. Bedrijven als AEB, Waternet, Orgaworld of Simadan zijn op deze gebieden al ver, maar het is nog steeds een begin.”

Circulaire economie nieuwe businessmodellen

Hoe ziet hij de transitie naar een circulaire haven in de nieuwe economie? “Het Havenbedrijf verwacht zeker op termijn verschuivingen in grondstoffenstromen als kolen of fosfaat, die minder door de haven zullen gaan. Dat gaan we voelen. Tegelijkertijd zien we die nieuwe grondstoffenstromen op gang komen, zoals afvalstromen uit onze regio van zo’n 200-300 km. Aanbieders en verwerkers in onze haven spelen hierop in en vragen ons zelfs: Wat en waar kunnen we nog meer halen en verwerken? Deze ontwikkelingen vragen om nieuwe industriële bedrijvigheid met circulaire productieprocessen in vervangende en gelijkwaardige producten. Dat vereist nieuwe infrastructuur zoals faciliteiten van aanvoer van reststromen en afvoer van de hernieuwde grondstoffen en dus voor ons als Havenbedrijf nieuwe verdienmodellen.

We moeten toegevoegde waarde blijven leveren aan onze enige aandeelhouder, de stad Amsterdam in de vorm van werkgelegenheid, dividend en onze erfpacht, de tweede inkomstenbron van de hoofdstad.”

Amsterdam haven accelerator

Anticiperend op de trends in de markt investeert het Havenbedrijf in innovatie. “Doeners gevraagd met producten die zich kleinschalig al bewezen hebben! Hen bieden wij de mogelijkheid zich op te schalen” luidt de uitnodiging van Hes. “Zo is ons PRODOCK de eerste incubator of accelerator in Amsterdam die een combinatie biedt van binnen- en buitenwerkplaats en toegang tot een haven-gebonden netwerk.” Veel start ups hebben de laboratoriumfase achter de rug en zijn op zoek naar ruimte om een testopstelling te bouwen op ware grootte in een industriële omgeving. “Denk daarbij aan start ups op het gebied van nieuwe technologie om de taak als haven te kunnen blijven uitvoeren in clean tech of circulaire productieprocessen.” Deze start ups kunnen enerzijds als inspiratie en ondersteuning fungeren voor zijn klanten; anderzijds koppelt het Havenbedrijf als matchmaker hen onderling in een bestaande of nieuwe keten. “Om dezelfde reden werkt het Havenbedrijf samen met het Innovatielab Chemistry Amsterdam in het Amsterdam Science Park, Rockstart en heb ik net studenten opdracht gegeven om de plussen en minnen van het keten voor hergebruik van koffieafval, te beschrijven.”

“Gezocht: Start ups op het gebied van nieuwe technologie om onze taak als haven te kunnen blijven uitvoeren”

100.000 m² zonnepanelen

Het Havenbedrijf kan wel een duurzaam verlanglijstje opstellen maar weet dat het zijn klanten zijn, die het moeten doen. Zo wil het havenbedrijf 100.000 m² dak met zonnepanelen beleggen, maar is geen eigenaar van die daken. “Er zijn genoeg daken! Wij stimuleren onze klanten hun daken daarvoor te (laten) gebruiken door zelf zonnepanelen te plaatsen. Zij kunnen hun dak leasen aan een energiebedrijf, want de wet verbiedt nog dat een bedrijf zijn eigen opgewekte stroom verkoopt.” Op dit moment staan er in de haven windmolens van diverse aanbieders met 65 MW aan opgesteld vermogen. Dat moet wat het Havenbedrijf Amsterdam betreft, 100 megawatt worden. Het wachten om die nieuwe windmolens te plaatsen, is nu op de goedkeuring van de Provincie Noord Holland.

Het Havenbedrijf kan wel een duurzaam verlanglijstje opstellen maar weet dat het zijn klanten zijn, die het moeten doen.

Clean Capital

Dit is een samenwerkingsverband tussen Havenbedrijf Amsterdam, AEB (Afval Energie Bedrijf Amsterdam) en Waternet, dat zich richt op de ontwikkeling van innovatieve projecten op het gebied van duurzame energie en grondstoffen: windenergie, bioplastics, bio-LNG, stoomleidingnetwerk en verwerkingstechnieken voor vloeibare afvalstoffen.

Economische prikkels: kortingen

Steeds weer loopt het Havenbedrijf in zijn duurzame ambities tegen zijn intrinsieke beperkingen op als verzelfstandigd overheidsbedrijf, dat geen exploitant noch producent is. Als matchmaker en co-creator heeft het bedrijf wel commerciële ruimte om te stimuleren en te participeren. Maar het blijven toch zijn klanten, die het moeten doen. “Als die er geen verdienmodel in zien, gebeurt het niet. Wij kunnen de wet niet voorschrijven. Er is helaas nog geen overheid die grondstoffengebruik belast en hergebruik ervan niet.” Hes speculeert even hardop: “Stel, dat dit wel zou gebeuren en virgin staal of plastic wordt belast, schroot en bioplastic niet. En tegelijkertijd eisen afnemers in de keten, dat tien procent van het aan hen geleverde staal of plastic uit hergebruikt materialen komt, dan gaat toeleveranciers zeker anders denken. Economische prikkels van buitenaf en vanuit de keten ontbreken nog te zeer!” Het Havenbedrijf denkt nu na om die financiële prikkels zelf te geven in de vorm van kortingen, vastgelegd in nieuwe contracten met klanten. Zo zouden klanten korting kunnen krijgen als zij zonnepanelen op hun dak plaatsen voor eigen of andermans gebruik of andere maatregelen treffen om CO₂-neutraal te produceren en afvalstromen voor hergebruik of verwerking aanbieden. Het is een begin. “Het gaat niet één, twee, drie en kan slechts heel geleidelijk ingevoerd worden, want in de haven heb je het over langlopende contracten van 40 tot 50 jaar.”

MVO Havenbedrijf

MVO-ambities van het bedrijf zelf zijn: in 2020 twintig procent minder CO₂-uitstoot en in 2030 30 tot 50 procent minder. “Dat kunnen we niet alleen met onze eigen vaartuigen, auto’s en interne bedrijfsvoering bereiken. Ook met onze inkoopkracht bij leveranciers van onze infrastructures, zoals bouwbedrijven die kades bouwen en onderhouden.”

Samenwerking met IUCN

Tenslotte de vraag: Hoe herken je in de haven duurzaam en circulair ondernemen? Wat is een circulaire haven anno Nu? Hoe schoon is die? Want scheiden van afvalstoffen of hergebruik van grondstoffen is niet per definitie schoon. Hes geeft toe, dat het Havenbedrijf met die vragen en eisen uit de markt worstelt. Tot voor kort had het Havenbedrijf zelf nog geen standaard checklist om zijn ambities voor het ontwikkelen van biobased, circulaire en innovatieve bedrijvigheid van hun klanten, te toetsen. “Vers van de pers!” Trots laat Hes *De praktische wegwijzer naar een duurzame biobased en circulaire economie* zien, die het Havenbedrijf Amsterdam met de Nederlandse tak van International Union for Conservation of Nature ([IUCN](#)) nu heeft opgesteld. “De wijzer is een praktisch handvat om bedrijven stapsgewijs inzicht te geven in de mate van duurzaamheid in hun bedrijfsprocessen en de knelpunten en kansen daarin en in productieketen. Het gaat om vragen over input: grondstoffen, energie, water en over output: emissie in lucht, water en bodem, over afval en transport naar de gebruiker. Dit is onze basis voor circulariteit in het nieuwe businessmodel hier in de Amsterdamse haven.”

[Amsterdams Havenbedrijf](#)

Désirée Crommelin
© duurzaamplus.nl

© Aico Lind